

'Weet welke aaltjes je in je grond hebt en volg ze!'

„Telers met aaltjesgevoelige gewassen zoals peen zouden eigenlijk na elke cyclus in het bouwplan moeten bemonsteren op aaltjes. Maar dat gebeurt op dit moment bij lange na niet“, zegt aaltjesonderzoeker Weijnand Saathof van HLB. Volgens hem doen telers er goed aan om structureel te bemonsteren, waardoor ze zicht krijgen op vermeerdering of afname van aaltjes. „Alleen met een scherp beeld van de aaltjesituatie kun je effectieve maatregelen nemen.“

Om te beginnen: hoe alarmerend is het aaltjesprobleem in Nederland?

„In vrijwel alle teelten worden de problemen met aaltjes complexer. De populaties nemen toe, de besmettingen breiden zich uit en er komen nieuwe besmette gebieden bij. Daar komt bij dat aaltjes door stijgende temperaturen en vaak ook steeds langere veldperiodes de kans krijgen om zich sterker uit te breiden en zich beter te handhaven. Het probleem wordt dus groter en complexer.“

'DE PROBLEMEN WORDEN STEEDS GROTER EN COMPLEXER'

HLB staat vooral bekend als aaltjeskenniscentrum voor akkerbouw en bloembollen. Hoe staat het met jullie kennis over aaltjes in vollegrondsgroenten?

„Het klopt dat onze ervaring en expertise vooral in de aardappelen en bloembollen zitten. En ook in de vaste planten zijn we al vele jaren actief. Vollegrondsgroenten - en dan met name het gewas peen - zijn er de laatste jaren bijgekomen. En daar zijn we blij mee, want veel kennis uit de akkerbouw en bloembollen kunnen we prima vertalen naar peen.“

Welke aaltjessoorten spelen een rol in peen?

„Dan hebben we het vooral over *Pratylenchus penetrans* en *Meloidogyne chitwoodi* en *hapla*. De eerste is een worteltesiaaltje die al vroeg in het seizoen schade geeft. Naast opkomstproblemen en een slechte begingroei, veroorzaakt dit aaltje vertakkingen. De andere twee - *chitwoodi* en *hapla* - zijn wortelknobbelaaltjes. Deze veroorzaken de bekende bobbelige en knobbelige peen. Als derde wil ik ook nog het *Trichodorus*-aaltje noemen. Deze kan in sommige jaren net zoveel schade veroorzaken als *Pratylenchus*-aaltjes. Wat al deze aaltjes gemeen hebben is dat ze voor veel uitval, kwaliteitsverlies en tarra kunnen zorgen. En wat ze ook gemeen hebben: als je ze hebt, zul je er mee moeten dealen. Kwijtraaken doe je ze niet meer.“

Hoe kun je de genoemde aaltjes het beste beheersen?

„Dat is een lastige vraag om te beantwoorden. Een pasklaar antwoord is er namelijk niet. Eigenlijk komt het erop neer dat je alle mogelijke maatregelen moet inzetten om deze aaltjes maximaal te onderdrukken. Dat begint bij bemonsteren, zodat je weet welke soorten en populaties er aanwezig zijn. Op basis daarvan kun je de vruchtopvolging en teeltfrequentie zo goed mogelijk proberen af te stemmen 'tegen' de aanwezige aaltjes. Dat wil zeggen: gewassen die de betreffende aaltjes vermeederen niet of zo min mogelijk inzetten. Verder is de aanvoer van verse organische stof - bijvoorbeeld uit groenbemesters of compost - belangrijk omdat dit een dempende werking heeft op aaltjes. Een goede bodemgezondheid is überhaupt belangrijk, omdat deze meer weerstand biedt tegen aaltjes.“

De kunst is om deze maatregelen zo slim mogelijk in de bedrijfsvoering in te passen, waarbij de 'nadelige nevenwerkingen' tot een minimum worden beperkt. Juist dat is de meest complexe puzzel voor elk bedrijf. Veel maatregelen hebben namelijk zo'n keerzijde. Zo zijn sommige gewassen enorme vermeederers van aaltjes, maar zijn ze voor de teler te belangrijk om uit het bouwplan te zetten. En groenbemesters kunnen het ene aaltje reduceren, maar het andere juist vermeederen... En zo kan ik nog wel even doorgaan. Aaltjesbeheersing is dus echt een complexe puzzel.“

Bij welke maatregel is volgens u de meeste winst te behalen?

„Het vaakst gaat het fout bij de gewaskeuze en vruchtopvolging. Nog teveel telers hebben weinig notie van waardgewassen en de mate van vermeerdering. Of ze gokken erop dat het met aaltjes wel mee zal vallen. Vooral op huurpercelen zie je die houding - helaas - nog te vaak. 'Ik gooi er wel wat middel bij, dan valt het met de schade vaak wel mee', hoor ik dan... Wat ook meespeelt is dat het probleem gewoon niet zo zichtbaar is, omdat het zich onder de grond afspeelt. Daardoor kun je jezelf wat makkelijker voor de gek houden... Verder hamer ik erop dat bemonstering de basis is voor elke aaltjesbeheersingsstrategie. Als je niet precies weet wat je in de grond hebt, kun je er ook geen goede maatregelen op los laten. Ik vind sowieso dat je de aaltjesituatie van je percelen structureel moet volgen. Alleen zo kun je zien hoe populaties zich ontwikkelen en hoe je het beste hierop in kunt springen.“

En chemische bestrijdingsmiddelen, welke rol moeten die hebben?

„Laat ik duidelijk zijn: zonder chemische middelen kunnen we voorlopig niet. Daarvoor is de Nederlandse landbouw te intensief. Maar ik zeg er wel bij dat we de komende jaren nog meer moeten doen om de inzet van chemie te transformeren van basismaatregel naar ondersteunende maatregel. En er is ook best veel mogelijk zonder chemie. Neem de inzet van tagetes (*afrikaantjes*, *red.*) in de bloembollenteelt. Deze plant bestrijdt niet alleen de meeste aaltjes, maar zorgt ook voor een flinke aanvoer van organische stof. In een jaar tijd is het areaal tagetes enorm gegroeid omdat grondontsmetting sterk aan banden is gelegd. Steeds meer bollentelers zien de noodzaak van deze 'groene maatregel' - al kost het ze wel een teeltjaar.“

Tot slot nog even over de biologische nematiciden; wat mogen we daarvan verwachten?

„De ontwikkelingen op dit gebied zijn nog niet zover. Op dit moment toetsen we een nieuw bacteriepreparaat met een nematicide werking. Het zal zeker niet dé oplossing zijn voor alle aaltjesproblemen, maar mogelijk is het wel weer een goede aanvulling. Nogmaals: we zullen het de komende jaren moeten hebben van veel maatregelen die zo goed mogelijk bij elkaar passen of op elkaar aansluiten. Simpele oplossingen zijn er niet, daarvoor is het aaltjesprobleem te complex.“

In de rubriek Mens & Werk laten we mensen aan het woord die zich op een bijzondere manier inzetten of verdienstelijk maken voor hun vak (en vakgenoten). Dit jaar - 2015 - richten we ons op onderzoeksinstellingen. Met welke thema's houden zij zich bezig? En: wat zien zij als grootste knelpunten? In deze aflevering: Weijnand Saathof, aaltjesonderzoeker bij het Hilbrands Laboratorium (HLB) in Wijster (Dr.).

Monitor de regenval met de Regenmeter app

Apple

Android

Services

De Regenmeter app is uw digitale regenmeter.

Deze app is verkrijgbaar via de App Store en de Google Playstore.